

*Liceul de Artă
Baia Mare*

Tresare gândul...

Foaie literară (online)
Numărul 5(an IV)/mai 2012
ISSN 1844 -6639

Coordonator: prof. Anca Sabo

*Liceul de Artă
Baia Mare*

Tresare gândul...

Foaie literară (online)
Numărul 5(an IV)/mai 2012
ISSN 1844 -6639

Coordonator: prof. Anca Sabo

LICEUL DE ARTĂ BAI A MARE
STR. PETOFI ȘANDOR, NR. 2-4
TEL. 0262-275.482
FAX 0262-219.590

E-mail: tresare_gandul@yahoo.com

Tresare gândul...

Foale literară (online)
Numărul 5 (an IV) mai 2012
ISSN 1844 - 6639

Coordonator: prof. Anca Sabo

Contact: tresare_gandul@yahoo.com

Redacția

Liliana Reszler, VIII C
Teodora Lazar, VIII C
Jessica Boltya, X A
Iulia Man, X A
Paula Mureșan, X A
Dana Maria Crișan, VII C
Maria Bîrle, VII C
Florina Dan, VII A
Flavia Filip, VII A

Din cuprins

Rivulus Dominarum– Baia Mare

La pas prin Baia Mare—fotoreportaj realizat
de eleva Reszler Liliana, clasa a VIII-a C

Rivulus Dominarum-Baia Mare

Orașul **Baia Mare**, reședința județului Maramureș, este situat în N-V României, pe cursul mijlociu al râului Săsar, la poalele munților Gutâi, nu departe de locul "unde se agață harta în cui", cum spun unii. Situat în partea de vest a județului, în depresiunea **Baia Mare**, municipiul cuprinde și următoarele localități: Blidari, Firiza, Valea Neagră, Valea Borceului.

Teritoriul orașului, datorită situației sale geografice, care include câmpie, dealuri, munți și văi și mai ales datorită bogățiilor diverse ale solului și ale subsolului, a oferit, din cele mai vechi timpuri, condiții optime dezvoltării și menținerii activităților umane.

Inevitabil îi vine în minte cititorului întrebarea de unde vine vechiul nume al orașului. Acesta este explicat de vechea ocupație a femeilor care își spălau rufe în **râul Săsar**, care la vremea aceea și mult timp după era limpede și se mai spune că puteau fi găsite bucăți mici de aur care străluceau cu putere în apă. Explicația este dată de faptul că aurul se găsea atât în stare solidă, cât și în componența minereurilor. Spălarea nisipului aurifer intra în atribuțiile femeilor, soțiile minerilor. Soldații unguri care invadaseră teritoriul la vremea respectivă au rămas impresionați de hârmicia și frumusețea doamnelor care se reflecta în luciul apei, neatingându-se de zidurile cetății.

O legendă povește că femeile au eliberat apele îngrădite ale râului, salvând așezarea de tătarii care invadaseră teritoriul în secolul al XIII-lea. În altă legendă aflăm că denumirea veche a orașului se datorează faptului că voievozii, care erau proprietari localității, au dăruit minele soțiilor lor. O altă posibilă explicație a denumirii vechi a orașului poate fi dată de faptul că *domina*, în afară de *regină* mai însemna *călugăriță*. Aceste călugărițe, care făceau parte din ordinul limesc al franciscanilor, s-au regăsit și pe teritoriul orașului în a două jumătate a secolului al XIII-lea, perioadă ce ar corespunde momentului formării localității, care a fost străbătută de un pârâu ce ar fi secat în urmă cu multe secole.

A doua întrebare ce se impune este de unde vine denumirea actuală a orașului **Baia Mare**. Aceasta reflectă ocupația principală din zonă, mineritul, "baie" însemnând "mină". Extracția aurului, a argintului și a altor metale neferoase, mai veche de două mii de ani este în măsură să atribuie localității calitatea de centru minier și denumirea de Baia (mina) Mare. În partea de N, la o distanță de un kilometru de oraș, se afla **Mina Dealul Crucii**, aceasta numindu-se **Nagyverem, Nagybagna**. Este situată între Văile Sf. Ioan și Usturoi, sub Dealul Crucii. Numele actual al orașului este dat de numele acestei mine.

Denumirea orașului pe parcursul anilor a fost: *Civitas de Rivuli Dominarum* (1329), *Rivulus Dominarum* (1332), *Asszonypataka* (1391), *Castrum de Rivulo Dominarum* (1489), **Bagna** (1564), *Asszony Pataka, Frauenbach, Welka-Bagna* (1828), *Nagybánya, Asszonypataka* (1851).

Cum se ajunge la Baia Mare?

Călătorului, care dorește viziteze orașul **Baia Mare**, ori din ce parte s-ar apropia, fie dinspre V (Satu Mare), fie dinspre S, pe cale feroviară ori pe șosea (dinspre Cluj), i se întinde în fața ochilor o minunată panoramă spre munții la poalele căruia este așezat orașul. Peisajul te atrage indiferent dacă ești familiarizat sau nu cu zona, căci oferă adevărate spectacole naturale, unde culorile variază în funcție de anotimp și de momentul zilei.

De la albul rece al iernii, trecând prin verdele crud (de primăvară) și apoi matur al verii, se ajunge la nuanțele calde și bogate ale toamnei care niciodată nu se epuizează. Dacă vii din ținuturile Moldovei, prin **pasul Tihuța** (pe șosea), până în **Baia Mare**, peisajul montan îți oferă priveliști uimitoare. **Pasul Gutâi** ("dealul" care desparte Baia Mare de Maramureșul voievodal) îți va atrage, cu siguranță atenția, deoarece vei baga de seamă că te afli într-un ținut de legendă.

Într-o curbă vei observa un monument plin de legendă, mormântul simbolic al lui **Pintea Viteazul**. Vara vei fi răcorit de aerul montan, te vei opri să îți iei puțină apă de izvor pentru a-ți continua drumul. Iarna, când seara se la repede, zăpada înghețată de pe copaci aplecați îți dau impresia că te afli într-un ținut ce aparține unei alte lumi. Scălpirea de diamant a copacilor și zăpada adunată la marginea drumului te deconectează de la timpul prezent. Atenție! Iarna se poate întâmpla ca drumul să fie închis pe perioade scurte de timp din cauza zăpezii abundente. După parcurgerea unui drum prin munți, vei intra în orașul Baia Sprie, apoi vei trece prin Tăuții de Sus și vei ajunge în sfârșit în **Baia Mare**.

Prof. Anca Sabo

La pas prin Baia Mare

Intenția mea a fost să privesc din nou orașul prin lentila aparatului de fotografiat, așa cum au făcut-o predecesorii mei cu mulți ani în urmă, să găsesc, acolo unde era posibil, locurile din care au pozat ei pentru a avea aceleași unghiuri, aceleași perspective și să pot astfel compara imaginile pentru a vedea ceea ce a rămas, ce mai dăinuie și astăzi, dar și ceea ce s-a pierdut iremediabil pentru că, într-un oraș, nimic nu este peren.

Nu voi regăsi parfumul acelor vremuri și nici nu voi trezi nostalgii, deoarece contemporanii acestor imagini s-au dus de mult timp, iar eu m-am bucurat pentru fiecare clădire rămasă, pentru fiecare mărturie scrisă în piatră de arhitectii vremurilor apuse. Desigur, fațadele s-au mai schimbat dar, ici și colo, am regăsit câte o arcadă, câte o fereastră sau chiar unele acoperișuri rămase neschimbate.

Am considerat necesar să adaug mici comentarii care, poate, pentru unii constituie lucruri neștiute.

Liliana Reszler, elevă în clasa a VIII-a C

1. Circulus fori

Piața centrală a orașului (Circulus fori) este atestată documentar în 1472 și este cunoscută de băimăreni sub denumirea de Centrul vechi. A fost martora principalelor evenimente petrecute de-a lungul istoriei orașului. Imaginea prezentată este, probabil, una dintre cele mai vechi, dacă nu cea mai veche fotografie a pieței orașului. Acoperișul baroc al Turnului Ștefan, care se înalță în fundal, a ars în anul 1869.

Vedere din latura sudica a centrului vechi

Se observă în partea dreaptă a imaginii o parte din coronamentul imensului platan ce domina piața la începutul secolului al -XX-lea.

Totodată se poate remarca noul acoperiș în stil neogotic al Turnului Ștefan, lucrare finalizată în anul 1899.

În imagine se poate observa o parte din partea sudică a Centrului vechi, unde în prezent se află Restaurantul Chez Philip. În 1920 funcționa Farmacia Widder.

Acceleși clădiri treizeci de ani mai târziu...

Se observă și clădirea Primăriei. Aceasta fost construită înainte de 1790, a funcționat ca han, "Vulturul negru", iar între 1920 și 1950 a fost sediul primăriei.

Principalele clădiri de pe latura estică a Centrului vechi

Se observă Casa Elisabeta care, după datină, ar fi fost construită din ordinul lui Iancu de Hunedoara și ar fi aparținut lui Szilagy Erzsébet, mama lui Matei Corvin.

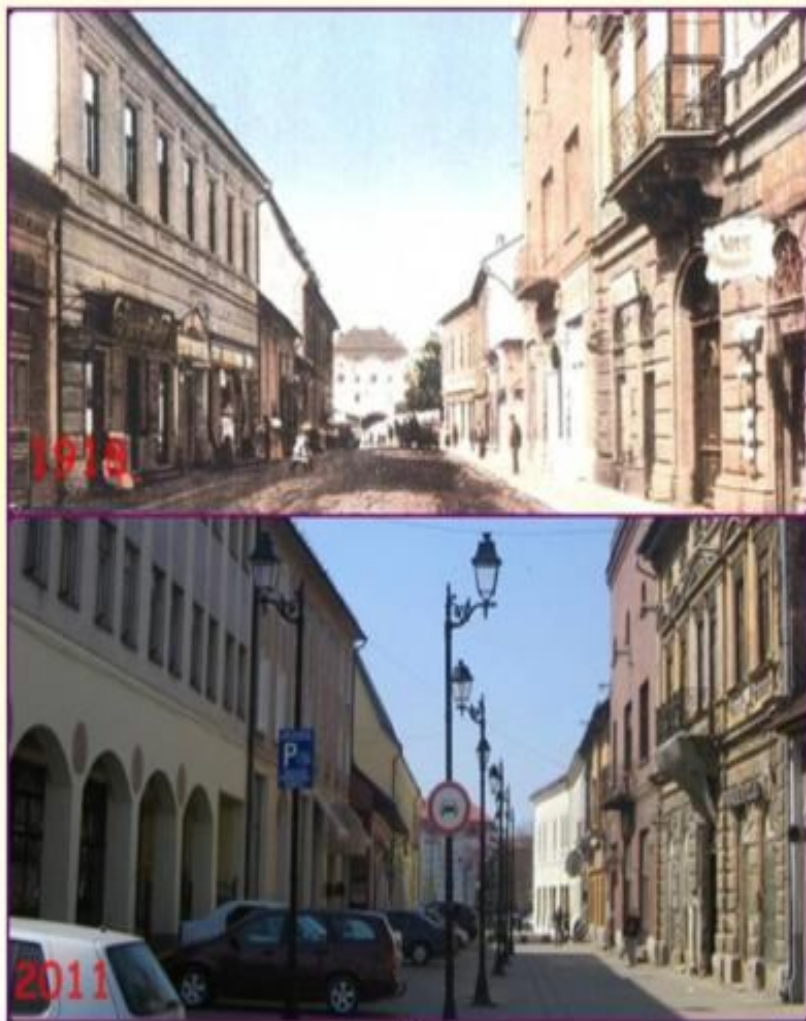
Latura estică a Centrului vechi cu strada Vasile Lucaciu, fosta stradă Baia Sprie

După clădirea veche a Primăriei (dreapta imaginii) în 1925 era o stație de benzină și un garaj.

Vedere spre piața centrală de pe fosta stradă Baia Sprie, actualmente Vasile Lucaciu

Clădirile cu arhitectură remarcabilă pentru un oraș mic cum era Baia Mare, adăposteau la parter magazine, o farmacie și atelierul de frizerie și coafură "Elite".

Partea nordică a centrului vechi

În partea dreaptă a laturii nordice a Centrului vechi se găsește clădirea în care, în 1807, s-a născut actorul Lendvay Marton. În curtea acestei clădiri funcționa prin anii 1930 tipografia Minerva. În stânga acestei clădiri se găsea un magazin fondat în 1788 și care desfăcea produse și unelte de fier, dar și delicatese (Casa Haracsek Vilmos).

Latura nordica a Centrului vechi, cu strada Podul Viilor, fostă 23 August, fostă Calea Traian, fostă Hid Utea

Jos este o imagine, din 1905, a fântânii din mijlocul pieței. Aici, pentru câțiva bănuți, se putea cumpăra borcut adus de femei de la kilometri distanță.

Imaginea Turnului Ștefan între anii 1869-1899

Partea vestică

În anul 1874 latura vestică a pieței orașului se remarcă prin clădirea Hotelului Ștefan inaugurat în același an. În anul 1900 se inițiază o modernizare a hotelului prin dotări cu instalații sanitare, dar în incendiul devastator din 12 august 1905 clădirea este distrusă alături de alte imobile învecinate.

La 1 august 1910, se inaugurează noul **Hotel Ștefan** cu o arhitectură mult diferită de a vechiului hotel. Hotelul găzduiește și prima trupă de teatru a orașului cu un prim spectacol în sala nouă la 5 noiembrie 1910, iar în seara de revelion la 31 decembrie 1910 se deschide primul robinet de apă din apeductul orașului.

Clădirea mai găzduia și cel mai select restaurant al orașului, unde a luat masa și Carol al II-lea, venit la Baia Mare pentru un concurs de automobilism.

La parterul laturii nordice a clădirii funcționa cofetăria "Berger" vestită pentru produsele ei. Clădirea a fost proprietatea orașului.

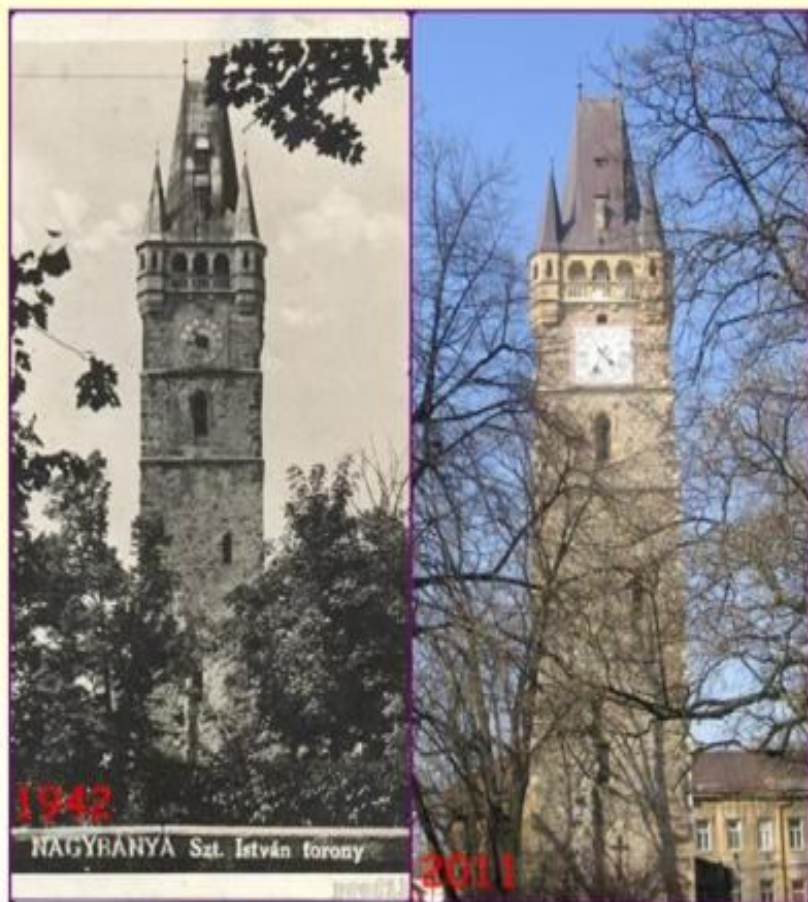

Casa Neumann din colțul nord-vestic al pieței a fost martora incendiului devastator din 1905 și a construcției noii clădiri a *Hotelului Ștefan* de peste drum.

2. Turnul Ștefan

Turnul Ștefan, clădire emblematică pentru oraș, este turnul-clopotniță al fostei biserici cu hramul "Sfântul Rege Ștefan". Prima atestare documentară a bisericii "Sfântul Ștefan" datează din 1347, însă construcția este inaugurată oficial abia în 1387. Turnul, construit din piatră masivă, a fost ridicat la inițiativa principelui Ioan de Hunedoara. Construcția turnului începe după anul 1446, însă este finalizată abia în 1468, sub domnia lui Matia Corvinul. Este cea mai veche clădire din oraș.

3. Biserica romano-catolică "Sf. Treime"

Biserica romano-catolică "Sf. Treime" din părculețul cunoscut sub denumirea de Țințirim sau Piața Cetății, a fost construită între anii 1717 – 1720. De remarcat sunt vitraliile.

4. Clădirea fostului gimnaziu catolic

Construcția clădirii fostului gimnaziu catolic, construit din ordinul iezuitilor, a început în anul 1748. De-a lungul timpului și-a păstrat destinația de școală, generații de mici băimăreni trecându-i pragul.

Clădirea gimnaziului catolic și a sălii de sport

După 1918, odată cu sosirea trupelor regulate ale armatei române din vechiul Regat s-a simțit nevoia unei biserici ortodoxe, sala de sport fiind transformată în lăcaș de cult. Așadar, este cea mai veche biserică de rit ortodox din oraș.

Aceeași imagine, din alt unghi, a gimnaziului și a sălii de sport. În imaginea de jos se poate vedea forma inițială a bisericii, reconstrucția ei având loc prin anii 1980-1990.

5. Piața mică

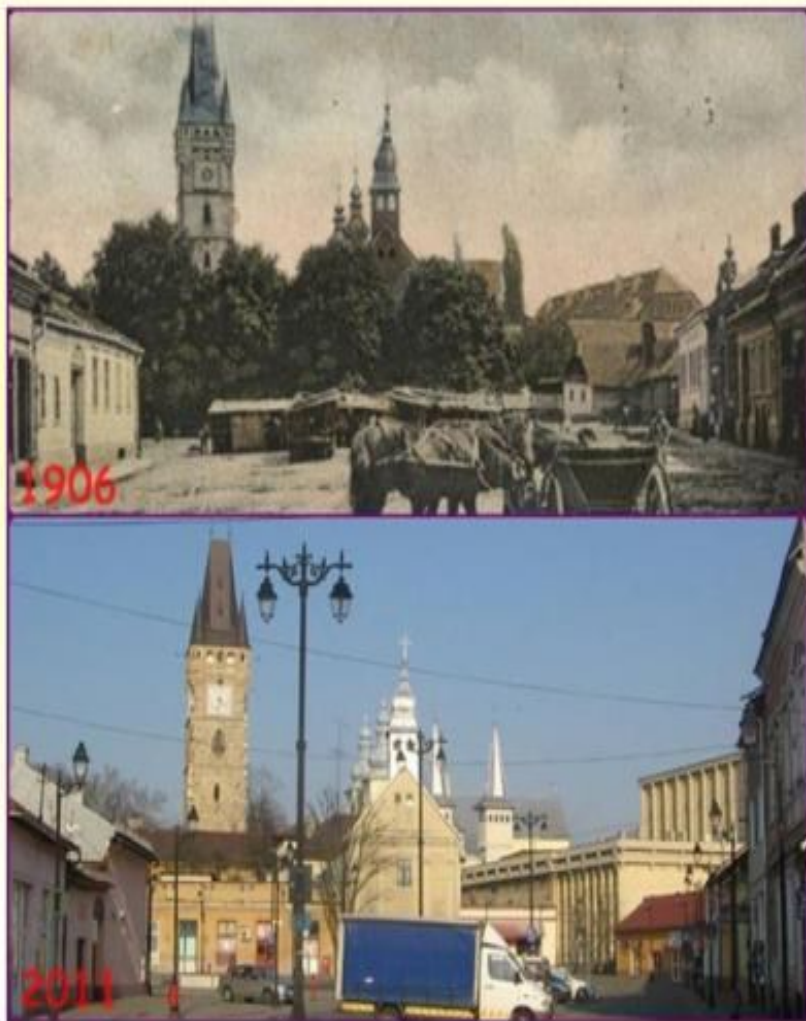
Complexul Ștefan văzut dinspre Piața mică

Ani de zile, sub platanii de lângă clădirea minoriților se adunau cosașii în căutare de lucru

Imagine din 1906 a Pieței mici din imediata vecinătate a pieței centrale

Accasta a fost locul de desfacere a legumelor, a zarzavaturilor aduse din satele învecinate. Târgoveții găseau aici brutării, cârciumi dar și mici magazine.

6. Cladirea Monetariei

O clădire de mare importanță pentru istoria orașului era Monetăria (Minz-ul). Construcția ei a început în anul 1734, a funcționat ca monetărie până în anul 1864 când a ars. O bună perioadă de timp în clădire a funcționat "Direcția minelor". Astăzi adăpostește *Muzeul de Istorie și Arheologie*.

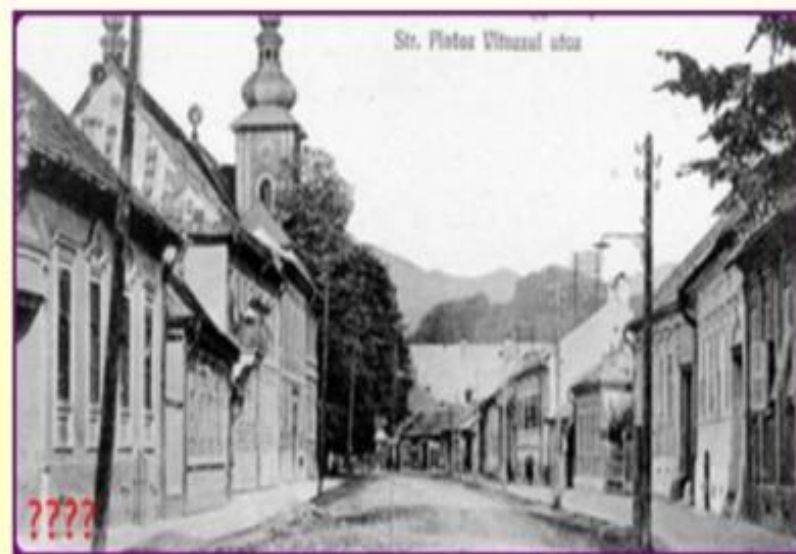

7. Strada 1 Mai

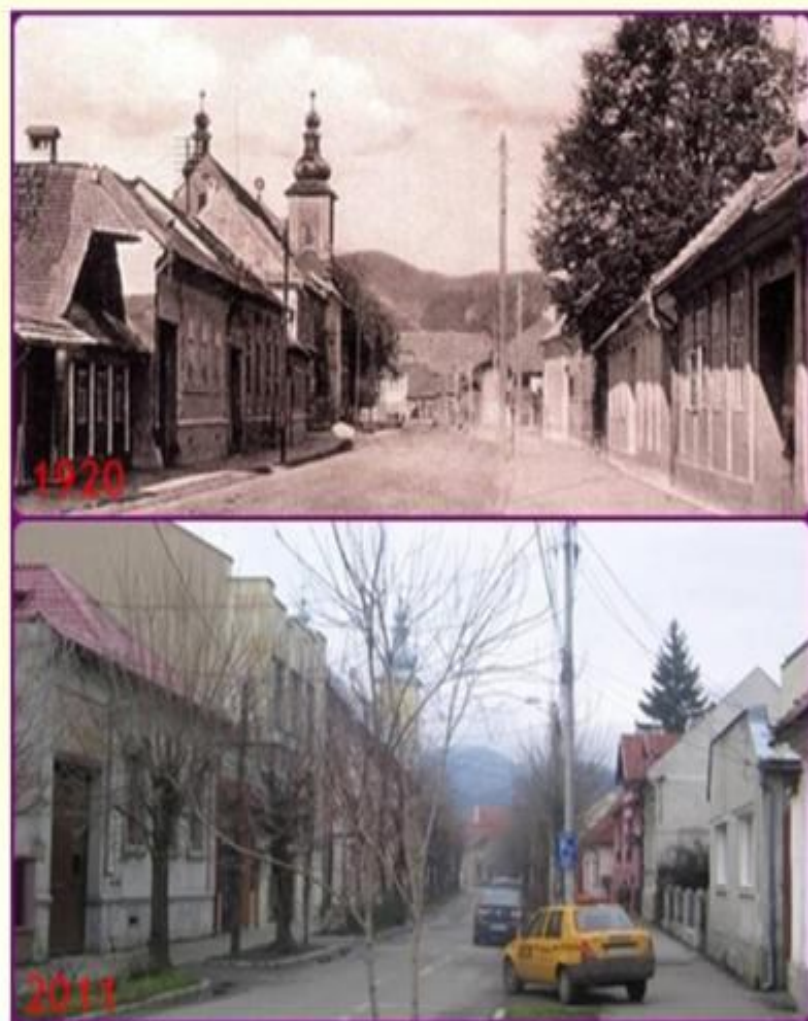
Actuala stradă 1 Mai a purtat mai multe denumiri : strada dr. Teofil Dragoș, Vâr utca. Trecând de Biserica catolică și de Casa Sării se putea ajunge la Cimitirul catolic și la Piața Fânului – actuala Piață de alimente.

Strada 1 Mai, pe vremuri, era ceva mai animată. Aici era sediul Poliției de Stat, era și un restaurant, Europa, pe partea dreaptă este o clădire în care a funcționat Schola Rivulina. Pe această stradă a locuit și dr. Teofil Dragoș, primul primar român al orașului.

Tot pe str. 1 Mai, o clădire remarcabilă pentru istoria orașului este actualul sediu al Muzeului de Artă. Pe arcada de la intrare se poate citi și acum anul 1748 - probabil anul terminării construcției. O perioadă de timp a servit și ca depozit de sare, de unde și numele de Casa Sării. A fost naționalizată în 1948 și până prin anii '50 a găzduit Arhivele Statului, iar după aceea a găzduit Muzeul de Istorie, iar în prezent adăpostește colecțiile de artă ale orașului.

8. Alte clădiri

Clădirile de pe strada Crișan, Magyar utca, au adăpostit diferite instituții printre care și Muzeul orașului. Ulterior, în clădire au funcționat Arhivele Statului, pentru ca acum să aibă destinația de restaurant – Casa Russu.

Biserica Reformată

Construcția ei a început în 1792 și a fost dată în folosință în 20 august 1809. Vizavi cu biserica se găsește clădirea fostei Școli Reformate ridicată în anul 1860.

Biserica, acum 100 de ani, văzută de lângă vechiul abator al orașului

Clădirea în care a funcționat abatorul mai există și astăzi.

Clădirea Cercului Cetățenesc

Clădirea Cercului Cetățenesc (Polgári Olvasó Kör) înființat în 1869. Clădirea a adăpostit de-a lungul timpului Cinematograful Flacăra, respectiv Casa Tinerețului. Pe vremuri, în fața clădirii era un părculeț cu bustul lui Lendvay Marton. Pe locul părculețului se înalță astăzi clădirea Poliției locale.

Sinagoga

Sinagoga orașului de pe strada Someșului (Szombat utca) este actualmente închisă, dar în anii interbelici în oraș era o importantă comunitate evreiască.

Bastionul Măcelarilor

Bastionul Măcelarilor are o istorie de peste 450 de ani. Este unul dintre cele șapte turnuri care consolidau centura zidului înconjurător al orașului, construit în 1469 și singura măturie concretă a acestui zid care a rămas peste veacuri. Bastionul a fost zidit de Gaspar Dragyi, în anul 1547. Turnul avea menirea să apere orașul în sectorul său, în mod special de către breasla măcelarilor.

10.Străzi și piețe

Strada Mihai Eminescu

Actuala stradă Mihai Eminescu, la începutul secolului al-XX-lea. În dreapta imaginii, fără să fie în cadru, se aflau Uzinele Electrice Ganz – prima uzină electrică din oraș.

Strada Vasile Alecsandri

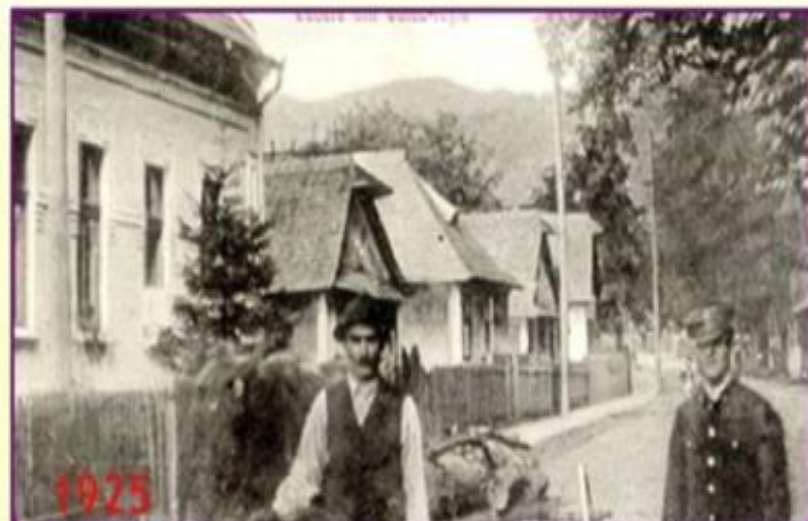
Veche fotografie, din 1913, a actualei străzi Vasile Alecsandri, Erdélyi-ut, cu vedere spre Piața Fântului.

Strada Valea Rosie

Strada Valea Rosie în dreptul parcului municipal

De-a lungul pârâului cu același nume se înșirau, pe vremuri, micile case ale minerilor.

Câmpia Claustrului

Câmpia Claustrului, Klastromrét sau Câmpia Tineretului a fost o bună perioadă de timp un loc de serbări câmpenești pentru băimăreni.

Iarna, balta existentă la capătul dinspre oraș, servea ca patinoar. În prezent în apropiere se află un restaurant (Chios).

Piața Fânului

Zona Pietei Fânului – actuala Piață de Alimente a fost, de-a lungul timpului, mereu animată, plină de efervescență, atât doar că locul căruțelor de odinioară a fost luat de autovehicule.

11. Vechea gară a orașului

Până pe la sfârșitul anilor '60, în spatele pieței de alimente era o cale ferată folosită pentru scopuri industriale, dar până în anii '50, din mica gară situată în apropiere se putea călători până în ...Baia Sprie.

Vechea gară a orașului nu mai este de mult. Pe locul clădirii gării și a peronului se găsesc acum McDrive-ul și parcarile, iar în locul liniilor de cale ferată se înalță magazinul Maramureș. Totul s-a schimbat, doar turnul de apă, părăsit și năpădit de iederă, pe vremuri atât de important pentru locomotivele cu aburi, asistă impasibil la schimbările din juru-i.

Mina Valea Roșie

Situată la capătul străzii Iuliu Mariu, Mina Valea Roșie este închisă de mult timp. În dreapta ei este clădirea Exploatarea Minelor Valea Roșie, care, actualmente, adăpostește o grădiniță. Se poate remarca crucifixul de deasupra intrării care, practic, s-a păstrat intact.

Parcul orașului

Parcul municipal a fost adeseori apreciat de cei ce vizitau orașul. Se pare că pe aceste locuri s-au plimbat poetul Petőfi Sándor, scriitorul Jókai Mór, dar poate că și Nicolae Iorga sau alte personalități ce au vizitat orașul.

Centrul Nou

Așa arăta intersecția străzii Coșbuc cu bd. Unirii la sfârșitul anilor '50

Clădirea impozantă din Centrul Nou a fost cunoscută sub mai multe denumiri printre care și cea de Centrala Minelor. De la micul balcon al clădirii s-a adresat blămărenilor Nicolae Ceaușescu, la începutul anilor 1970, dar și Ion Iliescu în 1991.

